

О ФОТО-ЧЕСТИТКИ

Александар Костић

Честитка је форма комуникације која је у виду визуелне поруке са или без текста, употребљена у контексту социјалних односа, веза и ритуала. Прва тиражна честитка датира из 1843. године, са штампаним цртежом и празним простором за личну поруку и потпис. Припадала је миљеу средње класе, представљала је знак нових вредности и просперитета и имала је нескромну цену од једног шилинга (једна од ових честитки ће бити продата на аукцији 2013. године за 22 хиљаде фунти, иако ће од деветнаестог века до данас честитке генерално појефтинити). Данас све мање у облику штампаног медија, а све више у дигиталном, екранском облику, савремена честитка истовремено и поштује и мења правила израза и садржаја. Неки стереотипи и ознаке остају, док се други усвајају из нових друштвених односа, из дигиталних медија и одговарајућих апликација. Честитка може бити занимљива форма уметничког израза у коме се преиспитују друштвени поредак и навике, уз поштовање и рециклирање конвенција или манипулацију њима у контексту нових садржаја и значења или пак креирањем нових облика унутар дефинисане намене.

Честитка базирана на фотографији припада домену или жанру фото-честитке. У том смислу, може се пронаћи аналогија са фото-књигом, данас све популарнијем жанру уметничке књиге. Мартин Пар (Martin Parr), фотограф и истражи-

вач фотографског медија, фото-књигом ће назвати ону књигу, са или без текста, чија је основна порука пренета путем фотографске слике. Фото-књига је чест начин презентовања фотографије, али и вид проширеног фотографског медија са широким могућностима и аутентичним својствима. Фото-честитка се може посматрати као све-

Честитка - Zara Home, 2023.

дени модел фото-књиге на коме се може истраживати и експериментисати.

Садржајно и формално, честитке су визуелна, графичко-наративна форма, најчешће репрезент друштвених, религијских, националних, социјалних и других стереотипа. Код фото-честитке доминантан медиј је фотографија, али честитку карактеришу и мултимедија, графички и ликовни додаци, типографија, текст, интервенције на фотографској слици, колаж. Фотографски садр-

жај може бити архивски, наменски креиран или накнадно изабран за честитку, жанровски и естетски разноврстан.

Суштина честитке, новогодишње или неке друге, је у доброј жељи за другог, за неког непознатог или блиског. Чак и када су најформалније, оне су знак пажње и добре воље. Мали али вредан гест човечности и великодушности.

Мери Елен Марк (Mary Ellen Mark), Merry Christmas, 2004.

Фото-честитке слику стварности претварају у универзалну поруку, у новогодишњу причу, у навик, у спомену. Пред њима се могу поставити сва питања која постављамо пред било којом фотографијом: однос личног и јавног, однос према прошлом, заборав и сећање, стварно и лажно, случајно и намештено. Редитељ Тери Гилијам (Terry Gilliam) је 1968. године направио црнохуморну, анимирану фото-честитку креирану од фото репродукција викторијанских честитки из збирке Тејт музеја (<https://youtu.be/NL4D1PcgZd4>). Силвија Плат (Sylvia Plath) ће у разочарењу спалити личну преписку, чак и руко-

пис, али сачуваће једну честитку, слику изгубљеног дома и истинске љубави, понеће је у смрт. Мери Елен Марк (Mary Ellen Mark) ће на фотографију промрзлог Деда Мраза дописати *Merry Christmas* и показати парадокс празника и његово неприпадање свима подједнако. Свако поседује барем једну посебну честитку, папирну, екранску, фотографску, коју чува или памти. Свака честитка представља траг људи неког времена и епохе, печат њихове судбине и наде, настао кроз гестове писања, типкања, цртања или фотографисања.

Елза Шмид (Elsa Schmid), 1959, божићна честитка за кустоскињу Дороти Милер (Christmas card to curator Dorothy Miller).

Марџин Пар (Martin Parr), честитка из књије *Our House to your House* (Наша кућа вашој кући), Martin Parr collection. 2002.

Честитка са сликом Силвије Плай и њеној браћи, 1955.